

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1945.

Första kammaren.

Nr 8.

Lördagen den 10 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 28, med förslag till lag om val av borgmästare och lagfaren rådman;
nr 40, angående lån till kolonisation för estlandssvenskarna;
nr 41, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende;
nr 48, angående förvärv av mark för skjutbana för Livregementets husarer;
nr 49, angående bestridande av vissa haverikostnader;
nr 50, angående åtgärder till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter;
nr 55, angående dispositionen av vissa å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslag;
nr 56, angående förvaltningen av Södertälje kanal m. m.; samt
nr 57, angående ytterligare statsbidrag till byggande av enskild väg Åsebacken—Persberg—norska gränsen.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 17, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa kostnader för utredning rörande Klingvallsåns regleringsföretag år 1939 i Malmöhus län.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet *Pehrsson-Bramstorp*, *Om skydd för den svenska fåraveln.* som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara friherre Beck-Friis interpellation om skydd för den svenska fåraveln, erhöi ordet och anförde: Herr talman! Med första kammarens tillstånd har dess ledamot herr Beck-Friis till mig riktat följande interpellation.

Är det herr statsrådets avsikt att inom en snar framtid vidtaga de åtgärder till skydd för den svenska fåraveln, vilka föranledas av denna näringsgrens osäkra förutsättningar samt av hittills verkställda utredningar i ämnet?

Frågan om åtgärder till fåravelns befrämjande har såsom framgår av vad som anförts i motiveringen till interpellationen under de senaste åren vid ett

Om skydd för den svenska fåraveln. (Forts.)

flertal tillfällen varit föremål för statsmakternas övervägande. Utöver vad interpellanten härom anfört vill jag tillägga följande.

Sedan statens industrikommission genom cirkulärskrivelse den 11 augusti 1944 med giltighet från och med den 1 september 1944 fastställt ändrade, i förhållande till förut gällande priser lägre priser å ull, som producerats inom landet, hemställde Sveriges lantbruksförbund i skrivelse den 1 september 1944, dels att frågan om prissättningen å svensk ull måtte upptagas till förnyad prövning, dels att föreskrift måtte meddelas, att tillfälle skall beredas jordbrukets vederbörande organisationer samt hemslöjdsföreningarna att med industrikommissionen förhandla i frågor rörande regleringen av handeln med svensk ull, dels ock att åtgärder måtte vidtagas för införande av provisorisk prisgaranti å svensk ull.

Svenska fåravelsföreningen inkom sedermera med en skrivelse i ämnet, däri föreningen i huvudsak instämt i lantbruksförbundets framställning.

Efter samråd med statens priskontrollnämnd avgav statens industrikommision utlåtande i ärendet den 8 november 1944, däri bland annat meddelats, att på grund av förbiseende från kommissionens sida underhandlingar icke förts med vederbörande jordbruksorganisationer i samband med behandlingen inom kommissionen av frågan om nya priser å inom landet producerad ull.

I beslut den 26 januari 1945 förklarade Kungl. Maj:t skrivelsen från lantbruksförbundet och fåravelsföreningen icke föranleda någon åtgärd men förutsattes att vederbörande jordbruksorganisationer skulle upptaga förhandlingar med ylleindustrien i syfte att med denna träffa överenskommelse om sådana åtgärder, varigenom de svenska ullproducenterna tillförsäkras avsättning av svensk ull på skäliga villkor.

Enär den svenska ullen endast utgör en ringa del av ylleindustriens förbrukning av denna vara, torde ett uppköp av densamma från industriens sida i nuvarande läge icke i någon mera väsentlig grad påverka industriens produktionskalkyler, även om därvid skulle erläggas ett något högre pris i förhållande till kvaliteten än för den importerade varan. Med hänsyn härtill torde för den händelse ett samförstånd angående ett skäligt pris icke kan uppnås, detta i sista hand få avgöras av Kungl. Maj:t. Enligt min mening synes man emellertid tills vidare böra avvakta resultatet av de förhandlingar mellan jordbrukets organisationer och ylleindustrien som torde komma att upptagas i nyssberörda avseende, innan den av mig antydda åtgärden vidtages. Jag vill dock härjämte framhålla, att priset på ullen, då det gäller stödjande av fåraveln, icke är av samma betydelse som priset på fårköttet. Detta pris åter fastställles efter överläggningar med jordbrukarnas organisationer i samband med bestämmandet av priserna å jordbrukets produkter överhuvud taget. Det torde vara att förvänta, att 1942 års jordbrukskommitté kommer att i sitt betänkande även upptaga förslag med avseende å fåravelns framtida bedrivande i vårt land. Sedan detta förslag inkommit, torde bättre förutsättningar förefinnas för slutligt ståndpunktstagande på längre sikt i förevarande fråga.

Friherre Beck-Friis: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet få framföra mitt tack för det nu lämnade svaret på min interpellation, och jag tackar också statsrådet för att jag fått taga del av svaret i förväg.

Min fråga gällde ju, om herr statsrådet hade för avsikt att inom en snar framtid vidtaga åtgärder till skydd för den svenska fåraveln. Av svaret finner jag, att så knappast kommer att bli fallet. Skall betänkandet från 1942 års jordbrukskommitté först avvaktas, är jag rädd för att det kanske blir för sent att rädda många av vårt lands ur avelssynpunkt värdefulla fårbesättningar. Ordspråket »medan gräset växer, dör kon» gäller även fåret.

Om skydd för den svenska fåraveln. (Forts.)

Det har ju alltid ansetts vara ett beredskapsintresse, att landets fåravel hålles uppe. Riksdagen har också, senast förra året, uttalat sig för åtgärder till fåravels stödjande. Men hittills har inte mycket blivit gjort. I medvetande härom och då Svenska fåravelsföreningens framställningar om positiva åtgärder icke lett till resultat, ha enligt uppgift i dagarna såväl ordföranden och vice ordföranden som en ledamot av föreningens styrelse avgått.

Annorlunda äro förhållandena i våra nordiska grannländer. Finland har sin ullag, som garanterar fårägarna ett visst ullpris i tio år framåt. I Danmark betalas ullen med 11 kronor per kilogram mot 5 kronor hos oss. I båda länderna liksom även i Norge ökas fåraveln betydligt.

På en fråga av mig vid 1942 års riksdag svarade herr statsrådet, att stödjande åtgärder kunde bli erforderliga vid övergången från krigs- till fredstillstånd. Fredstillståndet är av allt att döma snart inne, och jag vågar därför trots allt uttala en förhoppning om att de efterlysta stödåtgärderna för den svenska fåraveln snart skola komma.

Herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Hur herr Beck-Friis kan draga den slutsats han gjort om intresset för stödjande av den svenska fåraveln, kan jag inte riktigt förstå. Jag har ju sagt, att jordbrukets organisationer böra förhandla med industrien. Jag har också sagt, att även om industrien skulle betala ett något högre pris för den svenska ullen än för den importerade, kan detta enligt min uppfattning inte nämnvärt fördyra råvaran för den svenska ylleindustrien. Därutöver har jag sagt, att om industrien och jordbrukarorganisationerna inte skulle kunna komma överens utan den ena parten icke anser sig kunna tillmötesgå den andra, då får Kungl. Maj:t avgöra. Men vi tala ju dagligen med mycket stor glädje om att jordbruket har fått organisationer, som äro förhandlingsdugliga, och så är verkligen fallet. Varför skulle inte de taga upp ett resonemang med den andra parten? Av svaret framgår, att jag menar att den svenska ullen bör kunna finna avsättning utan statsbidrag, och följaktligen är det väl inte riktigt att klaga över bristande intresse.

Sedan har jag tillagt, att det huvudsakliga är vad färföttet kostar. Den saken behandlas ju av jordbrukarnas organisationer tillsammans med försörjningsmyndigheterna varje gång priset bestämmes. Det är alltså här precis som jag sade i propositionen till 1944 års riksdag, att här är ett fält för vederbörande organisationers förhandlingar med industrien. Det sägs ju många gånger nu, att industrien mycket väl förstår jordbrukets synpunkter. Då förefaller det mig besynnerligt, om man inte skulle kunna komma till ett resultat, så att industrien köper den lilla procent, som den svenska ullen utgör av industriens ullförbrukning.

Friherre **Beck-Friis**: Dessa underhandlingar mellan organisationerna ha ju bara lett till sänkta priser både för ull och kött, varför enligt min mening andra åtgärder måste vidtagas.

Herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Vad köttfrågan beträffar, som jordbrukets representanter ha varit med om att behandla, kan inte industrien hjälpa att priset blev det föreslagna, men industrien har dock förklarat, att den förbisett den riktiga vägen att förhandla med jordbrukets organisationer. Då den nu har fått besked att den skall underhandla med jordbrukets organisationer, innebär det beslut rörande ullpriset för 1944, som industrien fattat, icke något definitivt beslut, utan det kan upptagas förhandlingar om en ändring av detsamma. Skulle därvid icke någon överenskommelse kunna träffas, får väl Kungl. Maj:t pröva, huruvida industrien icke kan finna en framkomlig väg

Om skydd för den svenska fåraveln. (Forts.)
för avsättning av den svenska ullen. Det är den behandling av frågan, jag tycker är den riktiga.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 32, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;

nr 33, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensen, m. m.;

nr 34, med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit; samt

nr 35, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 36, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 39, angående ersättning för vissa genom krigsförhållandena uppkommande förluster för statstjänstemän m. fl.; och

nr 42, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 43, med förslag till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 19 november 1943 (nr 778) om tillfällig nedsättning av skatten för vissa bilar.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 44, med förslag till lag om ändring i 1, 2 och 9 kap. vattenlagen; samt

nr 46, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 47, angående inrättande av en överingenjörsbefattning vid försvarets fabriksverk m. m.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 28, 40, 41, 48—50 och 55—57.

Interpellation ang. förbudet mot viss försäljning inom Kristianstads län. Ordet lämnades på begäran till herr **Elofsson, Gustaf**, som yttrade: Herr talman! Den 1 februari 1945 har statens bränslekommission genom utfärdad skrivelse nr 556/45 från och med den 5 februari förbjudit all försäljning av prima och sekunda bokved samt prima björkved till hushållsförbrukning inom Kristianstads län.

Interpellation ang. förbudet mot viss vedförsäljning inom Kristianstads län.
(Forts.)

Detta innebär, att icke något lantbruk har möjlighet att skaffa sig hushållsved av sådan beskaffenhet, att den kan användas till vanliga vedspisar. Den enda ved som nu kan anskaffas på landsbygden är den så kallade pannveden, och med den värmehalt som denna ved innehåller, är det mycket svårt att använda den i en vanlig kok- eller värmespis, då minst dubbla mängder av pannved måste användas, om värmeeffekt skall kunna erhållas.

Någon kokstilldelning förekommer icke på landsbygden i Kristianstads län, men det erhåller däremot städerna.

Då situationen för anskaffande av bränsle till hushållsändamål för landsbygden i länet genom det av bränslekommissionen utfärdade förbudet blivit ohållbar, får jag anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet Rubbestad få framställa följande interpellation:

1) Är det med statsrådets vetskap som bränslekommissionen utfärdat det ovan angivna försäljningsförbudet?

2) Om så ej är förhållandet, har statsrådet för avsikt att omedelbart vidtaga sådana åtgärder att landsbygdens befolkning i Kristianstads län får möjligheter att skaffa sig bränsle av bok- och björkved i likhet med vad som tidigare varit fallet?

3) Finnas ej möjligheter att i likhet med vad som sker i Malmöhus län tillhandahålla koks även för landsbygden i Kristianstads län, då vedtillgången i dessa båda län synes vara ganska likartad?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Herr Ström erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Såsom kammaren erfarit, ha under nästföregående dygn 34 normmän arkebuserats såsom vedergällning för ett attentat i Oslo mot den norske Gestapochefen. De arkebuserade normmännen ha intet haft med attentatet att göra. De ha oskyldiga mördats. Sedan ockupationen ha 302 normmän arkebuserats. Det är kungjort, att arkebuseringarna av oskyldiga komma att fortsätta i Norge såsom vedergällning för norrmännens frihetskamp.

Det är uppenbart att all lag, all rätt, all ordning och all säkerhet för norska medborgare i Norge äro tillspillogivna och ersatts med kaos, godtycke och rättslöshet. Detta tillstånd hos vårt norska broderfolk är icke likgiltigt för Sverige. Det svenska folket uppröres i djupet av sin själ över vad som sker i Norge. Det blir allt mer uppenbart att Sverige icke kan stå till svars inför samtid och eftervärld om det låter upplösningen och terrorn i Norge fortgå utan att göra sitt yttersta för att åstadkomma en ändring i förhållandena.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag om kammarens benägna tillstånd att till hans excellens herr utrikesministern få framställa följande spörsmål:

Har Eders Excellens något att meddela riksdagen med anledning av de berörda förhållandena i Norge?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

*Interpellation
ang. vissa
förhållanden
i Norge.*

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om pension åt förre korrekturläsaren å riksdagens tryckeriexpedition E. J. O. Pauli; och

nr 4, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg till den hos riksdagens kamrar, utskott och kansli tillfälligt anställda personalen;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott;

nr 4, i anledning av väckt motion om höjning av den övre åldersgränsen för inträde i erkänd sjukkasse; och

nr 5, i anledning av väckt motion angående rätt för å ålderdomshem intagna understödstagare som åtnjuta folkpension att själva disponera över viss del av pensionen; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsfrågan; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår anslagsfrågan.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarrens sammanträde avslutades kl. 4.22 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 13 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 6 och den 7 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under riksstatsens första huvudtitel, avseende anslagen till Hov- och slottsstaterna;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å riksstaten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor; samt

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser hov- och slottsstaterna.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bifogade intyg anhåller jag härmed om ledighet från riksdagsarbetet till den 1 mars.

Hultafors den 12 februari 1945.

Sven Linderot.

Att riksdagsman *Sven Linderot*, som för närvarande vårdas å härvarande kuranstalt för astmatisk bronchit, på grund av denna sin åkomma under de närmaste veckorna är oförmögen att fullgöra sitt riksdagsarbete, intygas.

Hultafors den 12 februari 1945.

E. Garby,
leg. läkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till lag om val av borgmästare och lagfaren rådman.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 40, angående lån till kolonisation för estlandssvenskarna.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 48, angående förvärv av mark för skjutbana för Livregementets husarer;
och
nr 49, angående bestridande av vissa haverikostnader.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående åtgärder till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 55, angående dispositionen av vissa å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslag;
nr 56, angående förvaltningen av Södertälje kanal m. m.; samt
nr 57, angående ytterligare statsbidrag till byggande av enskild väg Åsebacken—Persberg—norska gränsen.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 17, 20, 21 och 24, bevillningsutskottets betänkande nr 1, bankoutskottets utlåtanden nr 3 och 4, andra lagutskottets utlåtanden nr 2—5 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 4 och 5.

På framställning av herr talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde jordbruksutskottets utlåtande nr 4 skulle uppföras närmast efter andra lagutskottets utlåtande nr 2 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 5 närmast efter andra lagutskottets utlåtande nr 3.

*Interpellation
ang. kommunika-
tionerna
i gräns-
bygderna mot
Finland.*

Herr Grym erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Under en lång följd av år har snabbheten på personförande tåg å bandelen Boden—Karungi—Haparanda och Karungi—Övertorneå varit allt annat än tillfredsställande. Samma har varit förhållandet å statens järnvägars busslinje Övertorneå—Pajala. Under de allra senaste åren ha restiderna än ytterligare försämrats. Befolkningen i de berörda bygderna har med stort tålamod fogat sig i förhållandena. Någon gång ha framställningar gjorts till järnvägsmyndigheten för att få en bättre ordning till stånd, men dessa hänvänelser synas inte ha haft åsyftad verkan. I stället för att enligt befolkningens önskemål få kortare restider, ha de blivit längre. Några exempel må här anföras.

Jag tar *Pajala* till utgångspunkt.

usslinjen Pajala—Övertorneå	har en längd av . . .	116 km
Bandelen Övertorneå—Karungi	» » » » . . .	47 »
» Karungi—Haparanda	» » » » . . .	26 »

Summa 189 km.

Bussens avgångstid är från Pajala kl. 6.40 och tågets ankomsttid till Haparanda kl. 14.54. Restiden är följaktligen 8 timmar och 14 minuter. Medelhastigheten blir i runt tal 23 km per timme, uppehåll å mellanliggande stationer däri inberäknat.

Interpellation ang. kommunikationerna i gränsbygderna mot Finland.

(Forts.)

Avståndet från Pajala till Luleå är, via Övertorneå—Karungi—Boden, 303 km. Resan Pajala—Luleå tar 11 timmar och 40 minuter i anspråk och Luleå—Pajala något mera än 12 timmar. Om någon måste göra en resa, exempelvis för beivrande av något sammanträde, med anlitande av statens järnvägars lämpligaste buss- och tåglägenheter från Pajala till Luleå, som är huvudort i Norrbottens län, får vederbörande vara på resande fot i runt tal ett dygn. Denna resa tar i sin helhet i anspråk, med en dags uppehåll i Luleå, i runt tal 63 timmar.

Resorna mellan grannstäderna Haparanda och Luleå äro också tidsödande. Ett tåg avgår från Haparanda kl. 13.40 och ankommer till Luleå kl. 19.00. Restiden blir 5 timmar och 20 minuter. Avståndet mellan dessa två städer är via Karungi—Boden 202 km.

Såsom jämförelse får jag omnämna, att avståndet Luleå—Kiruna är 304 km eller praktiskt taget samma som Luleå—Pajala, 303 km. Ett personförande tåg kör sträckan Luleå—Kiruna på 5 timmar och 35 minuter, och körtiden Pajala—Luleå är 11 timmar och 40 minuter. Visserligen är bandelen Luleå—Kiruna elektrifierad, men denna tidsskillnad är dock skrämmande stor. Avståndet Stockholm—Östersund via Krylbo är 586 km och körtiden 8 timmar och 57 minuter eller endast 43 minuter mera än mellan dessa två orter i Tornedalen Pajala och Haparanda, där avståndet är endast 189 km.

Av det anförda torde med all önskvärd tydlighet framgå, att denna landsdel, gränsbygd mot Finland, är synnerligen missgynnad i fråga om kommunikationsförbindelser såväl inom bygden som ock med bl. a. länets huvudorter Luleå och Boden. Befolkningens önskemål är framför allt att få *snabbare* förbindelser. Detta fullkomligt berättigade önskemål skulle väl kunna tillmötesgåas dels genom ökad körhastighet och dels genom att förkorta de mycket besvärliga och onödigt långa uppehållen å skilda stationer.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet iakttagit att kommunikationsmöjligheterna för befolkningen i våra gränsbygder mot Finland äro synnerligen bristfälliga?

2. Ämnar herr statsrådet överväga lämpliga åtgärder för att få bättre möjligheter till stånd i detta avseende?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Sundvik**, som anförde: Herr talman! Med anledning av en vid 1937 års riksdag i första kammaren väckt motion, nr 16, beslöt riksdagen i skrivelse till Konungen hemställa om utredning i syfte att ändra bestämmelserna om avgifts erläggande för vård å rikets sinnessjukhus.

Interpellation ang. inbetalningen av vårdavgifter å sinnessjukhusen.

I 79 § 1 mom. i Kungl. Maj:ts stadga angående sinnessjukhusvården i riket föreskrives, att avgift för dem, som intagas å sinnessjukhus, skall inbetalas kvartalsvis i förskott. Denna bestämmelse vållar trassel och merarbete för de erkända sjukhassorna, och den måste även göra det för sinnessjukhusen, ty om en patient utskrivs innan kvartalet gått till ända, måste en del av den inbetalda avgiften restitueras.

Vid kungl. pensionsstyrelsens kuranstalter godtagas ansvarsförbindelser utfärdade av erkänd sjukhus, och vårdavgiften erlägges i efterskott. Om detta

Interpellation ang. inbetalningen av vårdavgifter å sinnessjukhusen. (Forts.)
förfaringsätt går att tillämpa vid en statlig sjukhusinrättning, så frågar man sig varför den ej går att tillämpa vid en annan.

Enligt vad jag inhämtat har utredningen om denna fråga sammankopplats med andra utredningar om den statliga sjukhusvården, men som denna fråga har stor betydelse både för de erkända sjukhusen, kommuner och enskilda, är det angeläget att en ändring kommer till stånd snarast.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet få framställa följande frågor:

- 1) Är det att förvänta snart resultat av den igångsatta utredningen?
- 2) Om så ej är förhållandet, är statsrådet villig att skyndsamt framlägga förslag till riksdagen om ändring av här ovan påtalade förhållanden?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

*Interpellation
ang. lärar-
bristen i
Luleå stifts
finnbygd.*

Herr Wiklund fick nu ordet och yttrade: Herr talman! År 1941 fanns ett överskott på folkskollärare av omkring 400. På grund av orsaker, som jag här icke närmare behöver beröra, då desamma äro kända av kammarens ledamöter, förbyttes detta överskott på lärare i ett underskott, som för närvarande beräknas uppgå till 270 lärare. Härtill kommer, att militärinkallelserna bidragit till att ytterligare öka denna brist.

Även bland småskollärarinnorna förefanns för ett par år sedan en betydande arbetslöshet, som emellertid enligt skolöverstyrelsens beräkning väntas bli hävd redan under innevarande läsår. I stället kommer ganska snart det tidigare överskottet att förbytas i ett starkt behov av lärarinnor med småskollärrarinnekompetens, som i början av 1960-talet beräknas uppgå till 400 å 500 tjänster årligen.

Det är ganska förklarligt, om på mera avlägsna platser det skall uppstå en kännbar brist på lärarkrafter. I åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition lämnas ett talande bevis härpå beträffande folkskollärare i översta Norrland, nämligen i Luleå stifts finnbygd. Denna brist har alltmera tilltagit, varför bl. a. föreslagits ändringar i hittills gällande bestämmelser för erhållande av stipendier. Dessa gå bl. a. ut på en fördubbling av stipendiebeloppen, men trots detta anser skolöverstyrelsen, att de av densamma förordade ändringarna icke kunna åstadkomma någon mera avsevärd förbättring i fråga om tillgången på examinerade lärare i de nordligaste gränstrakterna. Med hänsyn härtill förordar därför överstyrelsen, att utredning må verkställas beträffande de av domkapitlet ifrågasatta åtgärderna till nedbringande av lärarbristen i finnbygden.

Här berörda ändringar torde, säger herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, icke vara tillräckliga för att åstadkomma någon mera avsevärd förbättring av lärartillgången i de nordligaste gränssorterna. Även andra åtgärder, framhåller herr statsrådet, synas vara erforderliga. En utredning om vilka ytterligare åtgärder, som böra vidtagas, bör därför enligt hans mening komma till stånd.

För den som något känner till förhållandena på här berört område bör denna statsrådets inställning till nödvändigheten av en förbättring av lärartillgången inom finnbygden i vårt nordligaste stift hälsas med stor tillfredsställelse. Då emellertid ingenting är utsagt om tidpunkten för utredningens igångsättande och då enligt min mening densamma snarast bör komma till stånd, tillåter jag mig att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet för avsikt att låta verkställa här merberörd utredning

Interpellation ang. lärarbristen i Luleå stifts finnbagd. (Forts.)
i så god tid, att ett förslag till avhjälpande av lärarbristen i våra nordligaste finnbagder kan föreläggas årets riksdag?

2. Om så icke kan ske, när anser herr statsrådet, att ett förslag till förbättring av lärartillgången i ovannämnda bygd kan vara att emotse?

Även dessa spörsmåls framställande medgavs av kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.18 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 51, angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet;

nr 52, angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer;

nr 53, angående pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 54, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom;

nr 62, angående inrättande av ett forskningsråd på jordbrukets område m. m.;

nr 63, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; samt

nr 64, angående förhöjning i vissa fall av arbetarsmåbrukslån m. m.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 21 innevarande månad, företaga val av

dels ledamöter och suppleanter i den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas,

dels ock valmän och suppleanter för utseende av kommitterade för tryckfrihetens vård.

Detta förslag antogs.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

Punkterna 11—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om pension åt förre korrekturläsaren å riksdagens tryckeriexpedition E. J. O. Pauli; och

nr 4, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg till den hos riksdagens kamrar, utskott och kansli tillfälligt anställda personalen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsfrågan, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår anslagsfrågan, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om höjning av den övre åldersgränsen för inträde i erkänd sjukkasse; samt

nr 5, i anledning av väckt motion angående rätt för å alderdomshem intagna understödstagare som åtnjuta folkpension att själva disponera över viss del av pensionen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 51—54 och 62—64.

Anmäldes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 22, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställanden i utlåtande nr 21 bifölles även av andra kammaren.

Herr Arrhén erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Lördagen den 20 januari 1945 inträffade ett olyckstillbud på järnvägen Bengtsfors västra—Uddevalla hamn, den s. k. Lelängenbanan, varvid sju personer skadades, varav två tämligen svårt. Ett nytt olyckstillbud ägde rum den 2 februari 1945, varvid fyra vagnar på ett norrgående tåg från Uddevalla spårade ur — tre vagnar välte från spåret — vid Hjärtsäters station. Någon förklaring till denna senare händelse har icke avhörts.

*Interpellation
ang. trafik-
säkerheten
å den s. k.
Lelängen-
banan.*

Det är ganska klart, att dessa tätt på varandra följande olyckstillbud väckt stor oro bland järnvägens trafikanter, icke minst bland föräldrarna till den skolungdom, som dagligen måste anlita järnvägens transportmedel.

Den rälsbuss, som den 20 januari utsattes för ett olyckstillbud, hade vid tillfället 47 passagerare. Föraren konstaterade, att bromssystemet icke fungerade, då han sökte få ned hastigheten inom stadsområdet i Uddevalla. Bussen rusade därför med 80 km:s hastighet nedför sluttningen in mot stationen och beräknades vid infarten på stationsområdet ha haft en hastighet av 50 km i timmen, beroende på att den sista sträckan går över förhållandevis jämn mark. Varken hand- eller fotbromsen hade fungerat. Rälsbussen kolliderade med en tomvagn på stationen, vilket mildrade stöten. Dessförinnan hade emellertid flera passagerare på förarens uppmaning hoppat av vagnen. Därvid bröt en

Interpellation ang. trafiksäkerheten å den s. k. Lelångenbanan. (Forts.)
av passagerarna benet. En annan, som kvarstannade i bussen, erhöll en käkfraktur. Fem andra personer blevo, som jag redan antytt, lättare skadade. Att här icke en fullständig katastrof inträffade är enbart att tillskriva lyckliga tillfälligheter.

Polisrapport över det inträffade, alltså enbart berörande händelsen den 20 januari, förelåg den 7 februari. Det framgick av denna, att lokmästaren tidigare gjort anmärkning på rälsbussens bromssystem hos baningenjörsexpeditionen i Göteborg. Detta skedde — jämte samtidigt framförd begäran om vagnens ombyggnad — senast före den sista A-revisionen, som verkställdes den 11 nov. 1942. Baningenjören hade då tillstyrkt begärda åtgärder men dessa hade avslagits hos de högre järnvägsmyndigheterna.

Av polisrapporten framgår också, att lokföraren anser, att rälsbussen sedan ett år tillbaka varit i hög grad opålitlig på grund av felaktigheter i bromssystemen. Anmälan härom hade införts i den till bussen hörande boken för anmärkningar rörande driftssäkerheten m. m. Senast återfinnas anmärkningar av denna art i ett reparationsblock av den 21 januari 1944. Detta hade föranlett både lokmästaren och montörerna att särskilt ha sin uppmärksamhet fäst på denna vagn men resultatet hade icke blivit tillfredsställande.

Maskiningenjören vid femte maskinsektionen i Göteborg har i polisrapporten vidare fastslagit att anslutningsröret till bromskolven på vänstra bakhjulet vid olyckstillfället den 20 januari brustit, varigenom ett s. k. utmattningsbrott uppstått, som föranlett, att driftsbromsen sattes ur funktion.

Det från allmänhetens sida väsentliga i dessa här helt kort skildrade händelser är givetvis en högst förklarlig oro beträffande driftssäkerheten på den järnväg, det här rör sig om. Man finner sig ha grundade anspråk, att den rullande material, som användes av SJ, fyller rimliga krav på trafikanternas säkerhet till liv och lem.

Med hänvisning till vad jag här anfört anhåller jag, herr talman, om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Vad har anledningen varit till att SJ avslog den av baningenjörsexpeditionen i Göteborg tillstyrkta begäran om den ifrågavarande rälsbussens ombyggnad 1942?

2. Vilka åtgärder ha av SJ med anledning av det inträffade vidtagits för att höja trafiksäkerheten på järnvägen Bengtsfors västra—Uddevalle hamn?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.24 förmiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.